

Betänkandet Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare (SOU 2025:15)

Remiss från Socialdepartementet
Remisstid den 9 juni 2025

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Alexander Ojanne

Sammanfattning av ärendet

Socialdepartementet har remitterat betänkandet *Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare* (SOU 2025:15) till bland annat Stockholms stad för yttrande.

Utredningen har haft i uppdrag att utreda och föreslå åtgärder med syfte att bryta långvarigt biståndsmottagande samt öka drivkrafter och möjligheter till egen försörjning för individer med försörjningsstöd.

Utredningen lämnar förslag på flera områden: förslag som syftar till att öka biståndsmottagares drivkrafter till arbete, förslag har som mål att öka biståndsmottagares möjligheter till arbete, förslag som är en del av en översyn av regelverket för ekonomiskt bistånd och förslag som reglerar förhållandet mellan stat och kommun för långtidsarbetslösa.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden och socialnämnden.

På grund av kort remisstid har socialförvaltningen inkommit med ett kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret anser att flera förslag i utredningen inte är kompatibla med flertalet lagar och konventioner som gäller i Sverige.

Arbetsmarknadsnämnden ställer sig positiva till de förslag som utredningen lägger fram, men betonar att relevanta insatser och samordnat stöd till målgruppen ska fortsätta vara ett fokus.

Socialförvaltningen ställer sig positiv till vissa förslag men negativ till andra. Förvaltningen ställer sig negativ till bland annat förslagen om att införa bidragstak för större hushåll samt att bistånd som ligger över riksnormen inte ska kunna utdelas.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Det är ett viktigt uppdrag för både staten och kommuner att se till att invånare som har befunnit sig i ett långvarigt biståndsbehov får stöd för att bli självförsörjande. Därför välkomnar jag att Socialdepartementet utreder nya förslag för att stärka detta arbete. Med det sagt så anser jag att majoriteten av de förslag som presenteras i denna utredning inte är att rekommendera.

Levnadskostnaderna i Stockholm ligger generellt på en högre nivå än i övriga landet. Därför har Stockholm stad implementerat "Stockholmsnormen" som ger möjlighet att bevilja bistånd högre än riksnormen vid behov. Ett av förslagen i denna utredning är att ingen kommun ska kunna bevilja bistånd som ligger över riksnormen. Detta förslag skulle därför helt ta bort möjligheten till att nyttja "Stockholmsnormen". Det skulle medföra stora konsekvenser för de hushåll som är beroende av att kunna få bistånd över riksnormen för att klara sin ekonomi.

Likaså ser vi risken för stora negativa konsekvenser avseende förslaget om en begränsning i försörjningsstöd för större hushåll. Försöken med att implementera åtgärder som bidragstak i andra länder har inte varit framgångsrika. Det kommer ge negativa konsekvenser för många hushåll med flera barn, som redan är en grupp som ligger under hård press på grund av att vardagsekonomi för barnfamiljer blivit allt mer ansträngd. Dessa svårigheter påverkar barnen och jag anser att utredningen saknar ett tillräckligt starkt barnrättsperspektiv.

Även aktivitetskravet, som omfattar människor som inte är arbetsföra på grund av sjukdom eller dylika skäl, behöver utvecklas för att detta ska vara fungerande. Det som denna målgrupp särskilt behöver är individuella insatser som ser till de individuella behoven. Ett brett aktivitetskrav som ställer krav på heltidsinsatser för alla kommer inte att lösa de behoven och skapa effektiva arbetsmarknadsinsatser.

Jag instämmer med arbetsmarknadsnämnden i att det behövs fler drivkrafter för att få biståndsmottagare att börja studera, vilket är centralt för långsiktig etablering. Som nämnden framför så är kort utbildning den tydligaste riskfaktorn för ett långvarigt biståndsmottagande. Det hade varit önskvärt att utredningen lagt större vikt på en god övergång från biståndsmottagande till reguljära studier och etablering på arbetsmarknaden.

I likhet med arbetsmarknadsnämnden och socialförvaltningen ser jag positivt på förslaget om utökad uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen och nationellt

kunskapsstöd. Det är av betydelse att bristen i kommunikationsöverföring mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna åtgärdas för att hjälpen till målgruppen ska kunna bli mer effektiv och välfungerande. Ett gott samarbete mellan de ansvariga instanserna är den främsta nyckeln till att tillsammans stödja den här gruppen och göra att fler får möjlighet till självförsörjning.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Stockholm den 4 juni 2025

Alexander Ojanne

Bilagor

1. Remiss – Betänkandet – Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare (SOU 2025:15) volym 1, dnr KS 2025/455-1.1
2. Remiss – Betänkandet – Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare (SOU 2025:15) volym 2, dnr KS 2025/455-1.2

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen

Ersättaryttrande av Nike Örbrink (KD) enligt följande.

Kristdemokraterna ställer sig positiva och välkomnar inriktningen och ambitionen om ett bidragstak i syfte att säkerställa att det alltid ska löna sig mer att jobba än att leva på bidrag. Vi instämmer dock i farhågorna att ett bidragstak kan innebära att det ekonomiska biståndet understiger skälig levnadsstandard och den nivå som ingen ska tillåtas falla under. Detta är särskilt aktuellt i Stockholm där kostnadsläget ofta är högre än i resten av landet. En riksnorm för bidragstak riskerar därför att få särdeles negativa konsekvenser i Stockholm. Ett bidragstak borde därför kunna ta hänsyn till lokala förutsättningar.

Ärendet

Regeringen beslutade i juli 2022 att ge en särskild utredare i uppdrag att utreda och föreslå åtgärder vars syfte var att bryta långvarigt biståndsmottagande samt öka drivkrafter och möjligheter till egen försörjning för individer med försörjningsstöd. I slutet av februari 2025 överlämnade utredningen sitt betänkande till regeringen.

Utredningen lämnar förslag inom flera områden.

Förslag som syftar till att öka biståndsmottagares drivkrafter till arbete

Modell för bidragstak

Utredningen har haft i uppdrag att analysera hur ett bidragstak kan införas samt lämna förslag på en modell för sådant bidragstak. Utgångspunkten för uppdraget är att det ska löna sig att gå från bidrag till arbete.

Utredningen föreslår ett bidragstak som regleras i socialtjänstlagen (2001:453) och som utformas på följande sätt: försörjningsstödet för ett hushåll begränsas på så vis att försörjningsstöd tillsammans med andra bidrag och ersättningar aldrig kan överstiga 80 procent av den disponibla inkomsten för ett hushåll som inte har försörjningsstöd och som har en löneinkomst på 22 000 kronor i månaden.

Individer som har sjuk- eller aktivitetsersättning, vissa gymnasiestuderande ungdomar, heltidsarbetande personer, ålderspensionärer eller den som har synnerliga skäl ska inte omfattas av bidragstaket, förutom i de fall de ingår i ett hushåll där den andra vuxna omfattas av bidragstaket.

Begränsning av försörjningsstöd för större hushåll – ett alternativ till bidragstak

Utredningen föreslår en begränsning av riksnormens storlek för de hushåll som har fler än tre hemmavarande barn och/eller skolungdomar. I korthet innebär den föreslagna begränsningen för större hushåll att försörjningsstödet minskar med hälften av den genomsnittliga personliga kostnaden i riksnormen för varje barn utöver tre.

Begränsning av möjligheter att bevilja försörjningsstöd utöver vad som ingår i riksnormen

Utredningen föreslår att det i socialtjänstlagen ska framgå att försörjningsstöd inte ska lämnas med högre belopp än det som anges i riksnormen. Undantag föreslås kunna göras i enskilda fall i form av beräkning av försörjningsstöd till en högre nivå för hemmavarande barn och/eller skolungdomar om det finns särskilda skäl för det samt för vuxna om det finns synnerliga skäl för det.

Förslag som syftar till att öka biståndsmottagares möjligheter till arbete

Ökad användning av kunskapsbaserade metoder

Utredningen föreslår att regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett kunskapsstöd för socialtjänstens arbete med att stödja långvariga biståndsmottagare vidare till självförsörjning.

Stöd till biståndsmottagare med nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom

Utredningen föreslår att den som är förhindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande på grund av sjukdom ska styrka sin nedsatta arbetsförmåga genom att lämna ett läkarintyg till socialnämnden efter sju dagar. Socialnämnden får medge undantag från bestämmelsen i de fall då ett läkarintyg är uppenbart obehövligt.

Utredningen föreslår även att socialnämnden ska kunna begära att den som är förhindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande på grund av sjukdom, under viss tid och med skälig hänsyn till den enskildes individuella förutsättningar, ska delta i en arbetslivsinriktad rehabilitering.

Utredningen föreslår även ytterligare uppdrag till Socialstyrelsen, nämligen att ta fram två kunskapsstöd som berör målgruppen med nedsatt arbetsförmåga som saknar SGI.

Förslag som är del av en översyn av regelverket för ekonomiskt bistånd

En moderniserad riksnorm

Utredningen har haft i uppdrag att lämna förslag på en riksnorm som motsvarar dagens konsumtionsmönster och som kan räknas upp och regleras på ett ändamålsenligt sätt. Kostnadsposterna som ingår i riksnormen ska motsvara en skälig levnadsnivå.

Utredningen föreslår att riksnormen ska täcka hushållets normala kostnader för följande poster: livsmedel, kläder och skor, fritid och lek, förbrukningsvaror, personlig hygien samt internet och telefoni.

Inget försörjningsstöd till kostnader för olovlig andrahandsuthyrning

Utredningen presenterar ett förslag på en ny bestämmelse i socialtjänstlagen som klargör att försörjningsstöd till boendekostnader lämnas till den som hyr en bostad i andra hand endast om hyresvärden, bostadsrättsföreningen eller hyresnämnden har godkänt andrahandsupplåtelsen.

Inget försörjningsstöd till den som saknar laglig grund att vistas i Sverige

Utredningen föreslår att ekonomiskt bistånd endast beviljas till personer som uppfyller villkoren för att vistas i Sverige. Kravet begränsar inte socialnämndens möjligheter att bevilja bistånd i akuta nödsituationer.

Förslag som reglerar förhållandet mellan stat och kommun för långtidsarbetslösa

Utökad uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen

Utredningen har haft i uppdrag att analysera om det finns behov av en skyldighet för Arbetsförmedlingen att lämna ytterligare uppgifter om individer till socialnämnden, i syfte att socialnämnden bättre ska kunna kontrollera om biståndssökanden står till arbetsmarknadens förfogande vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd.

Utredningen föreslår att befintliga förordningar ska kompletteras och ge socialnämnden rätt att ta del av:

1. uppgift om en individs programanvisning uppgår till heltid,
2. uppgift om att Arbetsförmedlingen har fattat ett sanktionsbeslut samt
3. uppgift om att de rapporterade aktiviteterna i en individs aktivitetsrapport eller antalet sökta arbeten inte stämmer överens med vad som anges i handlingsplanen.

Ikraftträdande

Utredningen föreslår att de nya bestämmelserna träder i kraft den 1 januari 2027.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden och socialnämnden.

På grund av kort remisstid har socialförvaltningen inkommit med ett kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 8 maj 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förslag som syftar till att öka biståndsmottagares drivkrafter till arbete

Modell för bidragstak

Stadsledningskontoret avstyrker utredningens förslag om ett bidragstak i sin helhet. Den föreslagna modellen för bidragstak påverkar principerna om skälig levnadsnivå på så vis att det försörjningsstöd som faktiskt beviljas och betalas ut kan understiga socialnämndens bedömning av vad som krävs för att hushållet ska uppnå en skälig levnadsnivå. Det kommer att leda till ökad ekonomisk utsatthet som ytterst drabbar barn i familjer med ekonomiskt bistånd, som riskerar att inte få sina yttersta behov av mat, boende och kläder tillgodosedda. Den föreslagna modellen är inte förenlig med vare sig barnkonventionen, nya socialtjänstlagen, Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter eller Europarådets sociala stadga.

Syftet med bidragstaket är att påskynda tiden det tar att gå från biståndsmottagande till arbete. Många berörda biståndsmottagare har svårt att konkurrera på arbetsmarknaden och har små möjligheter att få ett arbete. Stadsledningskontoret tror inte att ett bidragstak är lösningen, utan här handlar det snarare om att erbjuda mer stöd till arbetslösa biståndsmottagare.

Erfarenheter av bidragstak från bland annat Danmark talar för att ett bidragstak riskerar att bidra till ökad segregation, ökad brottslighet och negativa konsekvenser för barn och ungdomar. I Danmark ledde bidragstaket till att ett stort antal ungdomar begick egendomsbrott, och att barn hoppade av skolan för att i stället bidra till familjens försörjning. Det påverkade även ungdomarnas sysselsättningsgrad och arbetsinkomster som vuxna negativt.

Stadsledningskontoret ser även farhågor i form av en ökad arbetsbelastning för socialsekreterare. Dels krävs mer tid och personal för handläggning med nytt sätt att beräkna och dels kommer man att hamna i svåra situationer där man behöver neka familjer det bistånd som de faktiskt är i behov av. Sannolikt kommer ansökningarna om nödbistånd att öka och likaså ärenden som rör obetalda hyror och hyresskulder med risk för vräkning. Det blir resurskrävande inte enbart i ökad tid för dessa arbetsuppgifter utan det blir även känslomässigt krävande och medför en ökad risk för hot och våld mot professionen.

Begränsning av försörjningsstöd för större hushåll – ett alternativ till bidragstak

Stadsledningskontoret avstyrker föreslagen begränsning av försörjningsstöd för större hushåll. Stadsledningskontoret menar att även om detta förslag är att föredra av de två som presenteras så påverkas många barn negativt, då större barnfamiljer kommer att få det sämre ställt ekonomiskt och därmed påverka berörda barns levnadsvillkor. Ekonomisk utsatthet har en starkt negativ inverkan på barns möjligheter att tillgodogöra sig sina rättigheter. Det kan också innebära en ökad risk att hamna i socialt utanförskap.

Stadsledningskontoret vill påtala riskerna med utformningen av det så kallade minskningsbeloppet. Utredningen föreslår en beräkning för minskningsbeloppet, men framhåller samtidigt att beräkningen kan förändras genom politiska beslut och att regeringen kan justera beräkningen vid behov. Det innebär att biståndet till stora barnfamiljer kan komma att begränsas ytterligare framöver, vilket gör förslaget än mer riskabelt att införa.

Begränsning av möjligheter att bevilja försörjningsstöd utöver vad som ingår i riksnormen

Stadsledningskontoret avstyrker förslaget att begränsa möjligheterna för en kommun att bevilja försörjningsstöd utöver vad som ingår i riksnormen och menar på att socialtjänstlagens utformning som ramlag undergrävs vid ytterligare regleringar.

I Stockholm är kostnadsnivåerna ibland högre än i övriga landet. Av det skälet har man inom ekonomiskt bistånd i Stockholms stad i många år använt förhöjda nivåer av riksnormen för barn, med syfte att kompensera för det högre kostnadsläget¹. Höjningen kallad ”Stockholmsnormen” innebär en höjning av posten för livsmedel

¹ [Riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd, beslutade av kommunfullmäktige 2017-10-16](#)

med 5 procent och posten för lek och fritid med 10 procent för alla barn och skolungdomar. ”Stockholmsnormen” är inte förenlig med utredningens förslag.

Det berör en förhållandevis liten andel av samtliga biståndshushåll, men för dem som påverkas kan effekten bli relativt stor eftersom det handlar om bistånd som erhålls varje månad. De berörda barnens ekonomiska utsatthet skulle öka.

Förslag som syftar till att öka biståndsmottagares möjligheter till arbete

Ökad användning av kunskapsbaserade metoder

Stadsledningskontoret tillstyrker förslagen som syftar till en ökad användning av kunskapsbaserade metoder. Många kommuner har, precis som Stockholms stad, en omfattande arbetsmarknadsverksamhet och det är därmed av stor vikt att med hjälp av nationellt kunskapsstöd kunna utgå från evidensbaserade insatser, arbetssätt och metoder. Förslagen går hand i hand med förslaget till ny socialtjänstlag där högre krav ställs på att socialtjänstens verksamheter ska utgå från vetenskap och beprövad erfarenhet.²

Stadsledningskontoret tillstyrker även utredningens förslag att en ny utredning ska föreslå hur statistik om kommunala arbetsmarknadsinsatser ska samlas in. Jämfört med statliga arbetsmarknadsinsatser är kunskapen om effekter av kommunernas arbetsmarknadsverksamhet och de olika kommunala insatserna begränsad. En orsak är att det saknas tillräckligt bra nationell statistik på individnivå.

Stadsledningskontoret anser att en kommande utredning behöver överväga vilken detaljnivå som behövs för att studera insatserna och sätta detta i relation till hur resurskrävande det blir för kommunerna att samla in uppgifterna. Förutsättningar för kommunerna behöver också beaktas utifrån de olika verksamhetssystem som kommuner använder idag och om det behövs omfattande förändringar för att kunna rapportera in uppgifter i ett framtida system. I Stockholms stad har nuvarande verksamhetssystem anpassats för att enkelt kunna tillhandahålla information till Socialstyrelsen utifrån nuvarande registrering av kommunala arbetsmarknadsinsatser. Stadsledningskontoret bedömer vidare att statistikutredningens förslag behöver skapa förutsättningar för att studera effekter av parallella insatser, till exempel en arbetsmarknadsinsats i kombination med olika sociala insatser.

Stöd till biståndsmottagare med nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom

Stadsledningskontoret tillstyrker förslaget som berör läkarintyg. Det skapar möjligheter för individer med nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom att ha rätt till ett läkarintyg som styrker detta, oavsett vilken försörjningskälla individen har. Det handlar inte heller bara om att styrka sin rätt till ekonomiskt bistånd. Det handlar om att få ta del av rätt vård och rehabilitering för att komma tillbaka till arbetslivet, oavsett om man har ekonomiskt bistånd eller inte.

² [Aktivitetskrav inom försörjningsstödet – för arbete, egenförsörjning och nationell likformighet, Ds 2024:29](#)

Socialtjänsten får bättre möjligheter att erbjuda rätt stöd till individen när ett underlag finns och även hälso- och sjukvården får bättre möjligheter att erbjuda koordineringsinsatser när intyg finns. Överlag ökar möjligheterna för samverkan mellan socialtjänsten och hälso- och sjukvården, vilket är positivt. Stadsledningskontoret ställer sig dock tveksam till huruvida det faktiskt behövs ett särskilt intyg riktat till just socialtjänsten. En enklare väg att gå kan vara att använda samma intygsmall som Försäkringskassan. Denna mall kommer fortsatt att användas i de fall en individ behöver få sin sjukpenninggrundande inkomst prövad samt när en individ ansöker om samordning av rehabiliteringsinsatser, och stadsledningskontoret ser fördelar med att använda samma mall genomgående.

Stadsledningskontoret avstyrker förslaget om att ställa krav på individer att delta i arbetslivsinriktad rehabilitering. Att ställa krav på deltagande i arbetslivsinriktad rehabilitering är delvis i linje med hur man inom ekonomiskt bistånd arbetar idag, där den enskilde förväntas bidra till sin försörjning och bidra till att närma sig en egen försörjning på alla sätt som man kan och det kan därmed finnas fördelar med att tydliggöra detta i lagstiftningen. Stadsledningskontoret vill dock belysa problemet i att det många gånger saknas tillgång till arbetslivsinriktad rehabilitering.

Arbetsförmedlingen är de som i regel idag ansvarar för den arbetslivsinriktade rehabiliteringen om individen var arbetslös före sjukperioden, medan arbetsgivaren ansvarar för den som är anställd. Utredningen konstaterar att för den som varken är anställd eller inskriven på Arbetsförmedlingen finns ingen aktör med uttalat ansvar för den arbetslivsinriktade rehabiliteringen. Idag tar Stockholms stad i praktiken ansvar för målgruppen i fråga inom ramen för stadens arbetsmarknadsinsatser, för att pröva återgång till arbete eller studier. Stadsdelsförvaltningarna har ett förrehabiliterande ansvar och ungefär hälften av stadsdelsförvaltningarna har arbetsträningsverksamheter eller liknande. Om ansvaret regleras i lag enligt utredningens förslag krävs också finansiering för att kommunerna ska utöka sina verksamheter, någonting som inte föreslås i utredningen.

Stadsledningskontoret vill i sammanhanget även framhålla att det föreslagna aktivitetskravet omfattar även denna målgrupp eventuellt kan leda till att denna föreslagna lagändring blir obehövlig vid införandet av ett aktivitetskrav.

Stadsledningskontoret anser däremot, om förslaget trots allt blir verklighet, att krav på att biståndsmottagare med sjukdom ska delta i rehabilitering är mer befogat än krav på att de ska delta i heltidsaktivitet. Syftet för individen blir tydligare med krav på deltagande i arbetsrehabilitering – där målet är att få arbetsförmåga – än i ett mer allmänt hållet aktivitetskrav. Det krav på att delta i arbetslivsinriktad rehabilitering som utredningen föreslår ligger dessutom i linje med de krav som ställs inom sjukförsäkringen om att delta i rehabiliterande insatser.

Vidare erfar stadsledningskontoret att biståndsmottagare som saknar SGI alltför sällan kommer i fråga för arbetsrehabiliterande insatser hos Arbetsförmedlingen och inte får det stöd för att återfå arbetsförmåga som de behöver. Givet att ansvaret är

uppdelat på många aktörer är behovet av samordnat stöd, till exempel mellan Arbetsförmedlingen och kommunen, därtill stort.

Stadsledningskontoret är av uppfattningen att de föreslagna kunskapsstöden som berör målgruppen kommer att vara ett viktigt stöd för socialtjänsten i arbetet framåt. Stadsledningskontoret tillstyrker även utredningens förslag om att kommunen ska kunna initiera samordnad individuell plan (SIP) med Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen för enskilda som har fått avslag på ansökan om samordnad rehabilitering. Det kan öka chanserna för att individer får det samordnade stöd de behöver och tillgång till arbetsrehabiliterande insatser, vilket ofta saknas idag. Det är positivt att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen får ett lagstadgat ansvar att medverka i samordnad individuell plan. Samtidigt konstaterar stadsledningskontoret att förslaget gäller en begränsad målgrupp och att behovet av SIP även omfattar andra grupper.

Förslag som är del av en översyn av regelverket för ekonomiskt bistånd

En moderniserad riksnorm

Stadsledningskontoret tillstyrker en riksnorm som bättre motsvarar dagens konsumtionsmönster och som kan räknas upp och regleras på ett ändamålsenligt sätt. Att kommande års riksnorm beslutas i juni månad i stället för i november månad är mycket välkommet ur ett planeringsperspektiv för kommunerna. Likaså är det positivt att benämningarna och kategoriseringen av posterna i riksnormen harmoniserar med Konsumentverkets benämningar och kategoriseringar.

I genomsnitt innebär dock förslagen på ny riksnorm en något lägre norm, i syfte att öka det ekonomiska utbytet av arbete för berörda biståndsmottagare.

Uppskattningsvis rör det sig om en minskning med i snitt ungefär 2,6 procent. Det är främst för familjer med många barn som en minskning av normen sker.

Stadsledningskontoret ser detta som problematiskt utifrån att det påverkar barns levnadsvillkor negativt, och därmed kan stadsledningskontoret inte i sin helhet tillstyrka förslaget om moderniserad riksnorm.

Stadsledningskontoret vill även i sammanhanget påtala att riksnormens kostnadspost som tidigare kallades hälsa och hygien och som byter namn till personlig hygien även förändras till sitt innehåll utan att något resonemang förs kring detta från utredningens sida. När utredningen gör bedömningen att artiklarna som ingår i Konsumentverkets budgetpost även bör ingå i riksnormens kostnadspost innebär det att tandläkarbesök för basundersökning inkluderas, vilket inte ingår i dagens kostnadspost för hälsa och hygien. Stadsledningskontoret bedömer det som problematiskt att minska riksnormen och samtidigt lägga till nya kostnadsposter som ska ingå. Vidare inkluderas inte receptfria läkemedel och andra förbrukningsvaror för egen vård som idag ingår. Stadsledningskontoret vill påtala behovet av att inkludera även sådana produkter inom ramen för personlig hygien för att minska risken för att socialtjänsten behöver handlägga dessa kostnader separat.

Hyresgästföreningen, Majblomman, Rädda Barnen och Röda Korset har nyligen kommit ut med en rapport³ där de bland annat kan redovisa att 29 procent av de tillfrågade ensamstående föräldrarna med låga inkomster uppger att de har haft svårigheter med att äta sig mätta. Det är en signifikant ökning med 9 procentenheter jämfört med 2024 och det är den typen av vittnesmål som stadsledningskontoret också känner igen från civilsamhället de senaste åren. Stadsledningskontoret ser det som mycket problematiskt att sänka den ekonomiska standarden för de mest utsatta när kunskapen finns gällande hur prisutvecklingen i samhället ser ut.

Inget försörjningsstöd till kostnader för olovlig andrahandsuthyrning

Stadsledningskontoret tillstyrker delvis utredningens förslag att försörjningsstöd inte ska beviljas vid olovlig andrahandsuthyrning. Det finns många negativa aspekter av den olovliga andrahandsmarknaden. Den bidrar till att lägenheter inte blir tillgängliga för bostadskön, bristande kontroll över vilka som bor i lägenheter, risk för kriminell verksamhet, osäkra och otrygga bostadsområden och hänger ofta ihop med oskäligt höga hyreskostnader för individer.

Utredningen drar slutsatsen att bistånd som beviljas för hyra av bostad som hyrs ut olovligen i andra hand inte harmoniserar med hyreslagstiftningen, folkbokföringslagen, kommunernas brottsförebyggande arbete eller reglerna om bostadsbidrag och bostadsersättning.

Stadsledningskontoret instämmer i utredningens bedömning, men vill lyfta fram att ett krav på godkänt andrahandskontrakt skulle kunna innebära att individer och familjer inte kan bo kvar i sina nuvarande boenden och då behöver ansöka om bistånd för tillfälligt boende på vandrarhem, vilket innebär en ökad administration och ökade kostnader för socialtjänsten och det försvårar stadens arbete med att säkerställa att barnfamiljer i akut hemlöshet inte placeras på vandrarhem.

Inget försörjningsstöd till den som saknar laglig grund att vistas i Sverige

Stadsledningskontoret avstyrker utredningens förslag att försörjningsstöd inte ska utgå till den som saknar laglig grund för sin vistelse i Sverige. I riktlinjerna för handläggning av ekonomiskt bistånd i Stockholms stad beskrivs att socialtjänsten har ett särskilt ansvar för barn och i synnerhet barn som tillhör utsatta grupper. Barn ska, i de fall det bedöms lämpligt utifrån en barnkonsekvensanalys, kunna beviljas bistånd till en skälig levnadsnivå även när familjen saknar tillstånd att uppehålla sig i landet. Utifrån principen om barnets bästa kan det innebära att barn beviljas bistånd upp till riksnorm medan deras föräldrar enbart kan beviljas ett mer begränsat nödbistånd. Med hänsyn till barnets bästa kan även bistånd beviljas till en rimlig hyreskostnad som utgår från barnets behov.

³ [Barnfamiljers ekonomiska svårigheter 2025](#)

Stadsledningskontoret konstaterar att skrivningarna i riktlinjerna inte är förenliga med utredningens förslag. Stadsledningskontoret bedömer att utredningens förslag inte heller är förenligt med barnkonventionen.

Utredningen framhåller att det förefaller vara relativt få individer och familjer som vistas i Sverige utan tillstånd och som ansöker om ekonomiskt bistånd.

Stadsledningskontoret delar den bilden vad gäller Stockholms stad. Även om det rör sig om ett begränsat antal individer och familjer så är det en mycket utsatt situation de befinner sig i och här blir kommunens yttersta ansvar viktigt för att skydda framförallt barnen, som inte själva valt sin situation. Barn kommer visserligen fortsatt ha möjlighet att beviljas bistånd i akuta nödsituationer men sådant bistånd beviljas i regel för kortare perioder till mat, logi och eventuellt andra förnödenheter.

Stadsledningskontoret menar att sådant bistånd inte kan anses som tillräckligt för att barns grundläggande behov ska anses vara tillgodosedda. Barns rätt till skälig levnadsstandard villkoras enligt förslaget till en legal vistelse i Sverige, trots att det inte är barnet som ansvarar för föräldrarnas agerande.

Förslag som reglerar förhållandet mellan stat och kommun för långtidsarbetslösa

Utökad uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen

Stadsledningskontoret tillstyrker en utökad uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen och anser att socialtjänsten är i behov av de föreslagna uppgifterna. Stadsledningskontoret delar dock inte utredningens bedömningar och avvägningar gällande socialtjänstens behov av information från Arbetsförmedlingen.

Stadsledningskontoret menar att det finns fler uppgifter som är nödvändiga för socialtjänsten att på ett smidigt sätt ta del av för att kunna fullgöra sitt uppdrag avseende ekonomiskt bistånd, nämligen att i samband med en ansökan bedöma rätten till ekonomiskt bistånd och samtidigt kunna erbjuda rätt stöd till varje individ för att närma sig självförsörjning. Stadsledningskontoret bedömer att för att säkerställa en rättssäker och effektiv handläggning av ekonomiskt bistånd är tillgången till säker information direkt från Arbetsförmedlingen avgörande. Att handläggningen blir korrekt, att felaktiga utbetalningar undviks och att individen får ett snabbt svar i en utsatt situation väger tyngre för att kommunernas socialtjänst ska få ta del av informationen än utredningens argument emot. Det gynnar även individen att inte själv behöva vara den som förmedlar information och dokument mellan de två instanserna.

Nu finns förslag i den aktuella utredningen om tre informationsmängder för att bättra kontroll inom ekonomiskt bistånd. I förslaget på aktivitetskrav föreslås fler, och delvis andra, informationsmängder. I stället för att olika utredningar ger olika förslag behövs ett samlat förslag som tillgodoser socialnämndens båda uppdrag, dvs. kontroll och planering. Dessa uppdrag är lika viktiga, går hand i hand och bör inte särskiljas.

De uppgifter, utöver de som utredningen föreslår, som stadsledningskontoret menar behöver ingå i uppgiftsskyldigheten finns sammanställda i en hemställan⁴ framtagen av Sveriges kommuner och regioner 2023. Vidare är tjänsten SSBTEK (Sammansatt bastjänst för ekonomiskt bistånd) idag endast tillgänglig för den som handlägger ekonomiskt bistånd. Även de som planerar för insatser som ska leda till självförsörjning behöver kunna ta del av informationen.

Saknas förslag som skapar drivkrafter till studier för biståndsmottagare

Utredningen belyser på ett bra sätt de riskfaktorer som finns för ett långvarigt biståndsmottagande. Kort utbildning är den tydligaste riskfaktorn. Utredningen konstaterar vidare att deltagande i reguljära studier inom ramen för arbetsmarknadspolitiska program inte harmoniserar med ekonomiskt bistånd. Antalet kortbildade som är inskrivna på Arbetsförmedlingen har ökat. Kortutbildade biståndstagare är i första hand hänvisade till ordinarie studiemedelssystem. Även om systemet är förmånligt utformat kan det finnas en oro för att ta studielån bland biståndsmottagare med kort utbildningsbakgrund som har en relativt lång väg till exempelvis en gymnasial yrkesexamen. Skuldsättning i kombination med osäkerhet att klara studier eller tidigare skolmisslyckanden kan påverka. Utredningen bedömer att regelverket om ansvaret för vägledning och stöd till biståndsmottagare som studerar är svårt att överblicka och överlappar i vissa delar.

Utredningens rättsliga analys visar att det framgår av nuvarande regelverk att personer som deltar i studier inom ramen för arbetsmarknadspolitiska program står till arbetsmarknadens förfogande. Det är ett viktigt ställningstagande då erfarenheten från Stockholms stad är att det ofta är oklart hur dessa ärenden ska hanteras när socialnämnden och Arbetsförmedlingen gör olika bedömningar kring individens planering. Stadsledningskontoret instämmer med att principerna för ekonomiskt bistånd inte harmoniserar med deltagande i studier inom ramen för arbetsmarknadspolitiska program. Det skapar inte heller förutsättningar för att den statliga styrningens mål om att fler arbetslösa ska studera inom det reguljära utbildningssystemet får genomslag.

Stadsledningskontoret vill understryka att det behövs förstärkningar för att öka övergångar till reguljära studier för arbetslösa. Dagens system skapar snarare ekonomiska motkrafter än drivkrafter för att biståndstagare ska studera, samtidigt som kort utbildning är den tydligaste riskfaktorn för långvarigt biståndsmottagande.

Avslutande kommentarer

Avslutningsvis vill stadsledningskontoret framhålla att förslaget om bidragstak och förslaget om andra begränsningar i försörjningsstödet möjligen kan stärka de ekonomiska drivkrafterna att arbeta för vissa biståndsmottagare, men för de flesta

⁴ [Ökad tillgång till information från Arbetsförmedlingen genom SSBTEK](#)

biståndsmottagare handlar det snarare om att förutsättningarna eller möjligheterna att få ett arbete saknas.

Stadsledningskontoret anser att fokus snarare borde läggas på tillgången till relevanta insatser och åtgärder som rör alla biståndsmottagare. Ensamstående biståndsmottagare utan barn är den största gruppen biståndsmottagare⁵. Trots det påverkas den målgruppen inte alls av förslagen som utredningen lämnar.

Förslagen tar sikte på barnfamiljer och riskerar att försätta redan utsatta barn i en ännu sämre situation. Stadsledningskontoret bedömer att förslagen i utredningen inte är förenlig med vare sig barnkonventionen, nya socialtjänstlagen, Sveriges nationella åtaganden om mänskliga rättigheter eller Europarådets sociala stadga.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen anser remissen besvarad i enlighet med vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 april 2025 följande.

Arbetsmarknadsnämnden beslutar att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 16 april 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetsmarknadsförvaltningen lämnar synpunkter utifrån sitt kompetensområde och ansvar för arbetsmarknadsinsatser och vuxenutbildning. Flera förslag lämnas därför utan ställningstagande då de inte direkt berör dessa områden. Förvaltningen lämnar till exempel inga synpunkter på de alternativa förslagen om bidragstak eller begränsningar för stora hushåll, och inte heller på förslaget om en ny, moderniserad riksnorm för försörjningsstödet.

Tillstyrker förslag om nationellt kunskapsstöd

Arbetsmarknadsförvaltningen tillstyrker utredningens förslag att Socialstyrelsen tar fram ett kunskapsstöd för arbetet med att bryta långvarigt biståndsmottagande. Eftersom många kommuner, inklusive Stockholms stad, har en relativt omfattande arbetsmarknadsverksamhet är det viktigt med ett nationellt kunskapsstöd för att öka användningen av evidensbaserade insatser, arbetssätt och metoder. Förslaget går också väl ihop med förslaget till en ny socialtjänstlag och att socialtjänstens verksamhet ska utgå från vetenskap och beprövad erfarenhet.

Tillstyrker förslag om statistikutredning

⁵ [Statistik om ekonomiskt bistånd 2023](#)

Arbetsmarknadsförvaltningen tillstyrker utredningens förslag att en ny utredning ska föreslå hur statistik om kommunala arbetsmarknadsinsatser ska samlas in. Jämfört med statliga arbetsmarknadsinsatser är kunskapen om effekter av kommunernas arbetsmarknadsverksamhet och de olika kommunala insatserna begränsad. En orsak är att det saknas tillräckligt bra nationell statistik på individnivå.

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att en kommande utredning behöver överväga vilken detaljnivå som behövs för att studera insatserna och sätta detta i relation till hur resurskrävande det blir för kommunerna att samla in uppgifterna. Förutsättningar för kommunerna behöver också beaktas utifrån de olika verksamhetssystem som kommuner använder idag och om det behövs omfattande förändringar för att kunna rapportera in uppgifter i ett framtida system. I Stockholms stad har nuvarande verksamhetssystem anpassats för att enkelt kunna tillhandahålla information till Socialstyrelsen utifrån nuvarande registrering av kommunala arbetsmarknadsinsatser. Arbetsmarknadsförvaltningen bedömer vidare att statistikutredningens förslag behöver skapa förutsättningar för att studera effekter av parallella insatser, till exempel en arbetsmarknadsinsats i kombination med olika sociala insatser.

Möjlighet att ställa krav på arbetslivsinriktad rehabilitering säkerställer inte tillgång till insatser

Utredningen föreslår att socialnämnden får möjlighet att begära att den som är förhindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande på grund av sjukdom ska delta i arbetslivsinriktad rehabilitering. Det innebär att socialnämnden får ett tydligare lagstöd att ställa krav på biståndsmottagare med sjukdom.

Arbetsmarknadsförvaltningen ser fördelar med förtydligade möjligheter att ställa krav på deltagande i arbetslivsinriktad rehabilitering. Förvaltningen vill samtidigt påtala att utredningens förslag på krav på deltagande i rehabilitering behöver ses i relation till de förslag som lämnats i promemorian Aktivitetskrav inom försörjningsstödet (Ds 2024:29). Förslaget om aktivitetskrav innebär skyldigheter för försörjningsstödstagare att delta i heltidsaktivitet för att bli självförsörjande. Aktivitetskravet omfattar som huvudregel även individer som har försörjningsstöd på grund av sjukskrivning eller arbetshinder av sociala skäl.

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att krav på att biståndsmottagare med sjukdom ska delta i rehabilitering är mer befogat än krav på att de ska delta i heltidsaktivitet. Syftet för individen blir tydligare med krav på deltagande i arbetsrehabilitering – där målet är att få arbetsförmåga – än i ett mer allmänt hållet aktivitetskrav.

Det krav på att delta i arbetslivsinriktad rehabilitering som utredningen föreslår ligger dessutom i linje med de krav som ställs inom sjukförsäkringen om att delta i rehabiliterande insatser. Arbetsmarknadsförvaltningen ser positivt på att minska skillnaderna mellan vilka krav som ställs på personer som saknar SGI och ansöker om försörjningsstöd och övriga sjukskrivna.

Saknas tillgång till arbetsrehabilitering och samordnat stöd för målgruppen

Utredningen konstaterar att flera aktörer har ansvar för att ge stöd till personer utan SGI med nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom. Kommunerna har den sociala kunskapen samt ansvarar för det ekonomiska biståndet. Försäkringskassan har samordningsansvar, Arbetsförmedlingen ansvarar för arbetsrehabiliteringen och hälso- och sjukvården för den medicinska rehabiliteringen. Utredningen konstaterar att för den som varken är anställd eller inskriven på Arbetsförmedlingen finns ingen aktör med uttalat ansvar för den arbetslivsinriktade rehabiliteringen. Arbetsmarknadsförvaltningen understryker att utökade möjligheter att ställa krav på deltagande i rehabilitering inte löser detta mellanrum i ansvarsfördelningen.

Arbetsmarknadsförvaltningen vill påtala att många kommuner inklusive Stockholms stad i praktiken tar ansvar för arbetslivsinriktad rehabilitering för biståndsmottagare. Förvaltningen anser att brister i den nationella samordningen inte ska leda till att kommuner i praktiken behöver lösa tillgången till stöd utan att det finns ett tydligt uppdrag med tillhörande finansiering. Förvaltningens analys är vidare att kommunernas ansvar utökas i och med förslaget om ett aktivitetskrav. De aktiviteter som kommunerna föreslås bli skyldiga att tillhandahålla ska kunna vara förberedande i förhållande till insatserna inom arbetsmarknadspolitiken.

Arbetsmarknadsförvaltningen erfar att biståndsmottagare som saknar SGI alltför sällan kommer i fråga för arbetsrehabiliterande insatser hos Arbetsförmedlingen och inte får det stöd för att återfå arbetsförmåga som de behöver. Givet att ansvaret är uppdelat på många aktörer är behovet av samordnat stöd, till exempel mellan Arbetsförmedlingen och kommunen, därtill stort.

Tillstyrker förslag om utvidgade möjligheter till SIP

Arbetsmarknadsförvaltningen tillstyrker utredningens förslag om att kommunen ska kunna initiera samordnad individuell plan (SIP) med Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen för enskilda som har fått avslag på ansökan om samordnad rehabilitering. Det kan öka chanserna för att individer får det samordnade stöd de behöver och tillgång till arbetsrehabiliterande insatser, vilket ofta saknas idag. Det är positivt att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen får ett lagstadgat ansvar att medverka i samordnad individuell plan. Samtidigt konstaterar förvaltningen att förslaget gäller en begränsad målgrupp och att behovet av SIP även omfattar andra grupper.

Saknas förslag som skapar drivkrafter till studier för biståndsmottagare

Utredningen belyser på ett bra sätt de riskfaktorer som finns för ett långvarigt biståndsmottagande. Kort utbildning är den tydligaste riskfaktorn. Utredningen konstaterar vidare att deltagande i reguljära studier inom ramen för arbetsmarknadspolitiska program inte harmoniserar med ekonomiskt bistånd. Antalet kortbildade som är inskrivna på Arbetsförmedlingen har ökat. Kortutbildade biståndstagare är i första hand hänvisade till ordinarie studiemedelssystem. Även om systemet är förmånligt utformat kan det finnas en oro för att ta studielån bland biståndsmottagare med kort utbildningsbakgrund som har en relativt lång väg till

exempelvis en gymnasial yrkesexamen. Skuldsättning i kombination med osäkerhet att klara studier eller tidigare skolmisslyckanden kan påverka. Utredningen bedömer att regelverket om ansvaret för vägledning och stöd till biståndsmottagare som studerar är svårt att överblicka och överlappar i vissa delar.

Utredningens rättsliga analys visar att det framgår av nuvarande regelverk att personer som deltar i studier inom ramen för arbetsmarknadspolitiska program står till arbetsmarknadens förfogande. Det är ett viktigt ställningstagande då erfarenheten från Stockholms stad är att det ofta är oklart hur dessa ärenden ska hanteras när socialnämnden och Arbetsförmedlingen gör olika bedömningar kring individens planering. Förvaltningen instämmer med att principerna för ekonomiskt bistånd inte harmoniserar med deltagande i studier inom ramen för arbetsmarknadspolitiska program. Det skapar inte heller förutsättningar för att den statliga styrningens mål om att fler arbetslösa ska studera inom det reguljära utbildningssystemet får genomslag.

Arbetsmarknadsförvaltningen vill understryka att det behövs förstärkningar för att öka övergångar till reguljära studier för arbetslösa. Dagens system skapar snarare ekonomiska motkrafter än drivkrafter för att biståndstagare ska studera, samtidigt som kort utbildning är den tydligaste riskfaktorn för långvarigt biståndsmottagande.

Ökad uppgiftsskyldighet från Arbetsförmedlingen till socialnämnden kan stärka kontrollen men löser inte behov av samplanering

Bristande informationsöverföring mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna har uppmärksammats i många olika sammanhang de senaste åren.

Arbetsmarknadsförvaltningen menar att det behövs en samlad bedömning som både tillgodoser socialnämndens kontroll av om biståndssökande uppfyller kravet på att stå till arbetsmarknadens förfogande och behovet av planering för att den sökande ska bli självförsörjande. Nu finns förslag i den aktuella utredningen om tre informationsmängder för att bättre kontroll inom ekonomiskt bistånd. I förslaget på aktivitetskrav föreslås fler, och delvis andra, informationsmängder. I stället för att olika utredningar ger olika förslag behövs ett samlat förslag som tillgodoser socialnämndens båda uppdrag, dvs. kontroll och planering. Dessa uppdrag är lika viktiga, går hand i hand och bör inte särskiljas.

Samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna förutsätter en fungerande och enkel informationsöverföring. Det saknas idag. Det handlar både om vilka uppgifter som kan delas och hur detta ska gå till i praktiken för att få en rättssäker handläggning utan långa väntetider. Nuvarande system för informationsöverföring är tjänsten SSBTEK (Sammansatt bastjänst för ekonomiskt bistånd). Idag finns tjänsten endast tillgänglig för den som handlägger ekonomiskt bistånd. Även de som planerar för insatser som ska leda till självförsörjning behöver kunna ta del av informationen.

Avslutande kommentar om ekonomiska incitament

Generellt anser arbetsmarknadsförvaltningen att tak eller begränsningar i försörjningsstödet kan stärka de ekonomiska drivkrafterna att arbeta för vissa biståndsmottagare, men för de flesta biståndsmottagare handlar det snarare om att

förutsättningar eller möjligheter att få ett arbete saknas. Utredningen innehåller en gedigen beskrivning av långvarigt biståndsmottagande samt möjligheter och hinder för att bryta detta. Till exempel visar utredningen att det endast är en liten andel av de långvariga, arbetslösa biståndsmottagarna som saknar hinder att arbeta samtidigt som de inte har några svårigheter att konkurrera på arbetsmarknaden. Det som behövs är snarare tillgång till relevanta insatser och ett samordnat stöd för de som har svårt att få ett arbete.

Socialförvaltningen

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 14 april 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förslag som syftar till att öka biståndsmottagares drivkrafter till arbete

Modell för bidragstak

Socialförvaltningen avstyrker utredningens förslag om ett bidragstak i sin helhet. Den föreslagna modellen för bidragstak påverkar principerna om skälig levnadsnivå på så vis att det försörjningsstöd som faktiskt beviljas och betalas ut kan understiga socialnämndens bedömning av vad som krävs för att hushållet ska uppnå en skälig levnadsnivå. Det kommer att leda till ökad ekonomisk utsatthet som ytterst drabbar barn i familjer med ekonomiskt bistånd, som riskerar att inte få sina yttersta behov av mat, boende och kläder tillgodosedda. Den föreslagna modellen är inte förenlig med vare sig barnkonventionen, nya socialtjänstlagen, Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter eller Europarådets sociala stadga.

Syftet med bidragstaket är att påskynda tiden det tar att gå från biståndsmottagande till arbete. Många berörda biståndsmottagare har svårt att konkurrera på arbetsmarknaden och har små möjligheter att få ett arbete. Socialförvaltningen tror inte att ett bidragstak är lösningen, utan här handlar det snarare om att erbjuda mer stöd till arbetslösa biståndsmottagare.

Erfarenheter av bidragstak från bland annat Danmark talar för att ett bidragstak riskerar att bidra till ökad segregation, ökad brottslighet och negativa konsekvenser för barn och ungdomar. I Danmark ledde bidragstaket till att ett stort antal ungdomar begick egendomsbrott, och att barn hoppade av skolan för att i stället bidra till familjens försörjning. Det påverkade även ungdomarnas sysselsättningsgrad och arbetsinkomster som vuxna negativt.

Socialförvaltningen ser även farhågor i form av en ökad arbetsbelastning för socialsekreterare. Dels krävs mer tid och personal för handläggning med nytt sätt att beräkna och dels kommer man att hamna i svåra situationer där man behöver neka familjer det bistånd som de faktiskt är i behov av. Sannolikt kommer ansökningarna om nödbistånd att öka och likaså ärenden som rör obetalda hyror och hyresskulder med risk för vräkning. Det blir resurskrävande inte enbart i ökad tid för dessa

arbetsuppgifter utan det blir även känslomässigt krävande och medför en ökad risk för hot och våld mot professionen.

Begränsning av försörjningsstöd för större hushåll – ett alternativ till bidragstak

Socialförvaltningen avstyrker föreslagen begränsning av försörjningsstöd för större hushåll. Enligt utredningen bedöms detta förslag, i motsats till förslaget om bidragstak, vara förenligt med barnkonventionen, eftersom hushållen fortsatt anses tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Utredningen bedömer att även efter minskningen av riksnormen bör hushållen i fråga kunna tillgodose barnens yttersta behov av mat, boende och kläder.

Socialförvaltningen menar att även om detta förslag är att föredra av de två som presenteras så påverkas många barn negativt, då större barnfamiljer kommer att få det sämre ställt ekonomiskt. Socialförvaltningen bedömer att förslaget kommer att påverka berörda barns levnadsvillkor. Ekonomisk utsatthet har en starkt negativ inverkan på barns möjligheter att tillgodogöra sig sina rättigheter. Det kan också innebära en ökad risk att hamna i socialt utanförskap.

Socialförvaltningen vill påtala riskerna med utformningen av det så kallade minskningsbeloppet. Utredningen föreslår en beräkning för minskningsbeloppet, men framhåller samtidigt att beräkningen kan förändras genom politiska beslut och att regeringen kan justera beräkningen vid behov. Det innebär att biståndet till stora barnfamiljer kan komma att begränsas ytterligare framöver, vilket gör förslaget än mer riskabelt att införa.

Begränsning av möjligheter att bevilja försörjningsstöd utöver vad som ingår i riksnormen

Socialförvaltningen avstyrker förslaget att begränsa möjligheterna för en kommun att bevilja försörjningsstöd utöver vad som ingår i riksnormen och menar på att socialtjänstlagens utformning som ramlag undergrävs vid ytterligare regleringar.

I Stockholm är kostnadsnivåerna ibland högre än i övriga landet. Av det skälet har man inom ekonomiskt bistånd i Stockholms stad i många år använt förhöjda nivåer av riksnormen för barn, med syfte att kompensera för det högre kostnadsläget⁶. Höjningen kallad ”Stockholmsnormen” innebär en höjning av posten för livsmedel med 5 procent och posten för lek och fritid med 10 procent för alla barn och skolungdomar. ”Stockholmsnormen” är inte förenlig med utredningens förslag.

Det berör en förhållandevis liten andel av samtliga biståndshushåll, men för dem som påverkas kan effekten bli relativt stor eftersom det handlar om bistånd som erhålls varje månad. De berörda barnens ekonomiska utsatthet skulle öka.

Förslag som syftar till att öka biståndsmottagares möjligheter till arbete

⁶ [Riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd, beslutade av kommunfullmäktige 2017-10-16](#)

Ökad användning av kunskapsbaserade metoder

Socialförvaltningen tillstyrker förslagen som syftar till en ökad användning av kunskapsbaserade metoder. Många kommuner har, precis som Stockholms stad, en omfattande arbetsmarknadsverksamhet och det är därmed av stor vikt att med hjälp av nationellt kunskapsstöd kunna utgå från evidensbaserade insatser, arbetssätt och metoder. Förslagen går hand i hand med förslaget till ny socialtjänstlag där högre krav ställs på att socialtjänstens verksamheter ska utgå från vetenskap och beprövad erfarenhet.

Socialförvaltningen tillstyrker även utredningens förslag att en ny utredning ska utreda och föreslå hur statistik om kommunala arbetsmarknadsinsatser ska samlas in, då det är ytterligare steg i rätt riktning för att arbeta mer kunskapsbaserat.

Stöd till biståndsmottagare med nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom

Socialförvaltningen tillstyrker förslaget som berör läkarintyg. Det skapar möjligheter för individer med nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom att ha rätt till ett läkarintyg som styrker detta, oavsett vilken försörjningskälla individen har. Det handlar inte heller bara om att styrka sin rätt till ekonomiskt bistånd. Det handlar om att få ta del av rätt vård och rehabilitering för att komma tillbaka till arbetslivet, oavsett om man har ekonomiskt bistånd eller inte.

Socialtjänsten får bättre möjligheter att erbjuda rätt stöd till individen när ett underlag finns och även hälso- och sjukvården får bättre möjligheter att erbjuda koordineringsinsatser när intyg finns. Överlag ökar möjligheterna för samverkan mellan socialtjänsten och hälso- och sjukvården, vilket är positivt.

Socialförvaltningen ställer sig dock tveksam till huruvida det faktiskt behövs ett särskilt intyg riktat till just socialtjänsten. En enklare väg att gå kan vara att använda samma intygsmall som Försäkringskassan. Denna mall kommer fortsatt att användas i de fall en individ behöver få sin sjukpenninggrundande inkomst prövad samt när en individ ansöker om samordning av rehabiliteringsinsatser, och socialförvaltningen ser fördelar med att använda samma mall genomgående.

Socialförvaltningen avstyrker förslaget om att ställa krav på individer att delta i arbetslivsinriktad rehabilitering. Att ställa krav på deltagande i arbetslivsinriktad rehabilitering är delvis i linje med hur man inom ekonomiskt bistånd arbetar idag, där den enskilde förväntas bidra till sin försörjning och bidra till att närma sig en egen försörjning på alla sätt som man kan och det kan därmed finnas fördelar med att tydliggöra detta i lagstiftningen. Socialförvaltningen vill dock belysa problemet i att det många gånger saknas tillgång till arbetslivsinriktad rehabilitering.

Arbetsförmedlingen är de som i regel idag ansvarar för den arbetslivsinriktade rehabiliteringen om individen var arbetslös före sjukperioden, medan arbetsgivaren ansvarar för den som är anställd. Utredningen konstaterar att för den som varken är anställd eller inskriven på Arbetsförmedlingen finns ingen aktör med uttalat ansvar för den arbetslivsinriktade rehabiliteringen. Idag tar Stockholms stad i praktiken ansvar för målgruppen i fråga inom ramen för stadens arbetsmarknadsinsatser, för att

pröva återgång till arbete eller studier. Stadsdelsförvaltningarna har ett förrehabiliterande ansvar och ungefär hälften av stadsdelsförvaltningarna har arbetsträningsverksamheter eller liknande. Om ansvaret regleras i lag enligt utredningens förslag krävs också finansiering för att kommunerna ska utöka sina verksamheter, någonting som inte föreslås i utredningen.

Socialförvaltningen vill i sammanhanget även framhålla att det föreslagna aktivitetskravet⁷ omfattar även denna målgrupp vilket eventuellt kan leda till att denna föreslagna lagändring blir obehövlig vid införandet av ett aktivitetskrav.

Socialförvaltningen är av uppfattningen att de föreslagna kunskapsstöden som berör målgruppen kommer att vara ett viktigt stöd för socialtjänsten i arbetet framåt. Likaså de utvidgade möjligheterna till SIP kommer att vara hjälpsamma i arbetet med att hjälpa individer med nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom att komma vidare och nära sig en egen försörjning. Socialförvaltningen tillstyrker därför dessa förslag.

Förslag som är del av en översyn av regelverket för ekonomiskt bistånd

En moderniserad riksnorm

Socialförvaltningen tillstyrker en riksnorm som bättre motsvarar dagens konsumtionsmönster och som kan räknas upp och regleras på ett ändamålsenligt sätt. Att kommande års riksnorm beslutas i juni månad i stället för i november månad är mycket välkommet ur ett planeringsperspektiv för kommunerna. Likaså är det positivt att benämningarna och kategoriseringen av posterna i riksnormen harmoniserar med Konsumentverkets benämningar och kategoriseringar.

I genomsnitt innebär dock förslagen på ny riksnorm en något lägre norm, i syfte att öka det ekonomiska utbytet av arbete för berörda biståndsmottagare. Uppskattningsvis rör det sig om en minskning med i snitt ungefär 2,6 procent. Det är främst för familjer med många barn som en minskning av normen sker. Socialförvaltningen ser detta som problematiskt utifrån att det påverkar barns levnadsvillkor negativt, och därmed kan socialförvaltningen inte i sin helhet tillstyrka förslaget om moderniserad riksnorm.

Socialförvaltningen vill även i sammanhanget påtala att riksnormens kostnadspost som tidigare kallades hälsa och hygien och som byter namn till personlig hygien även förändras till sitt innehåll utan att något resonemang förs kring detta från utredningens sida. När utredningen gör bedömningen att artiklarna som ingår i Konsumentverkets budgetpost även bör ingå i riksnormens kostnadspost innebär det att tandläkarbesök för basundersökning inkluderas, vilket inte ingår i dagens kostnadspost för hälsa och hygien. Socialförvaltningen bedömer det som problematiskt att minska riksnormen och samtidigt lägga till nya kostnadsposter som ska ingå. Vidare inkluderas inte receptfria läkemedel och andra förbrukningsvaror för egen vård som idag ingår. Socialförvaltningen vill påtala behovet av att inkludera

⁷ [Aktivitetskrav inom försörjningsstödet – för arbete, egenförsörjning och nationell likformighet, Ds 2024:29](#)

även sådana produkter inom ramen för personlig hygien för att minska risken för att socialtjänsten behöver handlägga dessa kostnader separat.

Hyresgästföreningen, Majblomman, Rädda Barnen och Röda Korset har nyligen kommit ut med en rapport⁸ där de bland annat kan redovisa att 29 procent av de tillfrågade ensamstående föräldrarna med låga inkomster uppger att de har haft svårigheter med att äta sig mätta. Det är en signifikant ökning med 9 procentenheter jämfört med 2024 och det är den typen av vittnesmål som socialförvaltningen också känner igen från civilsamhället de senaste åren. Socialförvaltningen ser det som mycket problematiskt att sänka den ekonomiska standarden för de mest utsatta när kunskapen finns gällande hur prisutvecklingen i samhället ser ut.

Inget försörjningsstöd till kostnader för olovlig andrahandsuthyrning

Socialförvaltningen tillstyrker delvis utredningens förslag att försörjningsstöd inte ska beviljas vid olovlig andrahandsuthyrning. Det finns många negativa aspekter av den olovliga andrahandsmarknaden. Den bidrar till att lägenheter inte blir tillgängliga för bostadskön, bristande kontroll över vilka som bor i lägenheter, risk för kriminell verksamhet, osäkra och otrygga bostadsområden och hänger ofta ihop med oskäligt höga hyreskostnader för individer.

Utredningen drar slutsatsen att bistånd som beviljas för hyra av bostad som hyrs ut olovligen i andra hand inte harmoniserar med hyreslagstiftningen, folkbokföringslagen, kommunernas brottsförebyggande arbete eller reglerna om bostadsbidrag och bostadsersättning.

Socialförvaltningen instämmer i utredningens bedömning, men vill lyfta fram att ett krav på godkänt andrahandskontrakt skulle kunna innebära att individer och familjer inte kan bo kvar i sina nuvarande boenden och då behöver ansöka om bistånd för tillfälligt boende på vandrarhem, vilket innebär en ökad administration och ökade kostnader för socialtjänsten och det försvårar stadens arbete med att säkerställa att barnfamiljer i akut hemlöshet inte placeras på vandrarhem.

Inget försörjningsstöd till den som saknar laglig grund att vistas i Sverige

Socialförvaltningen avstyrker utredningens förslag att försörjningsstöd inte ska utgå till den som saknar laglig grund för sin vistelse i Sverige. I riktlinjerna för handläggning av ekonomiskt bistånd i Stockholms stad beskrivs att socialtjänsten har ett särskilt ansvar för barn och i synnerhet barn som tillhör utsatta grupper. Barn ska, i de fall det bedöms lämpligt utifrån en barnkonsekvensanalys, kunna beviljas bistånd till en skälig levnadsnivå även när familjen saknar tillstånd att uppehålla sig i landet. Utifrån principen om barnets bästa kan det innebära att barn beviljas bistånd upp till riksnorm medan deras föräldrar enbart kan beviljas ett mer begränsat nödbistånd. Med hänsyn till barnets bästa kan även bistånd beviljas till en rimlig hyreskostnad som utgår från barnets behov.

⁸ [Barnfamiljers ekonomiska svårigheter 2025](#)

Socialförvaltningen konstaterar att skrivningarna i riktlinjerna inte är förenliga med utredningens förslag. Socialförvaltningen bedömer att utredningens förslag inte heller är förenligt med barnkonventionen.

Utredningen framhåller att det förefaller vara relativt få individer och familjer som vistas i Sverige utan tillstånd och som ansöker om ekonomiskt bistånd. Socialförvaltningen delar den bilden vad gäller Stockholms stad. Även om det rör sig om ett begränsat antal individer och familjer så är det en mycket utsatt situation de befinner sig i och här blir kommunens yttersta ansvar viktigt för att skydda framförallt barnen, som inte själva valt sin situation. Barn kommer visserligen fortsatt ha möjlighet att beviljas bistånd i akuta nödsituationer men sådant bistånd beviljas i regel för kortare perioder till mat, logi och eventuellt andra förnödenheter. Socialförvaltningen menar att sådant bistånd inte kan anses som tillräckligt för att barns grundläggande behov ska anses vara tillgodosedda. Barns rätt till skälig levnadsstandard villkoras enligt förslaget till en legal vistelse i Sverige, trots att det inte är barnet som ansvarar för föräldrarnas agerande.

Förslag som reglerar förhållandet mellan stat och kommun för långtidsarbetslösa

Utökad uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen

Socialförvaltningen tillstyrker en utökad uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen och anser att socialtjänsten är i behov av de föreslagna uppgifterna. Socialförvaltningen delar dock inte utredningens bedömningar och avvägningar gällande socialtjänstens behov av information från Arbetsförmedlingen.

Socialförvaltningen menar att det finns fler uppgifter som är nödvändiga för socialtjänsten att på ett smidigt sätt ta del av för att kunna fullgöra sitt uppdrag avseende ekonomiskt bistånd, nämligen att i samband med en ansökan bedöma rätten till ekonomiskt bistånd och samtidigt kunna erbjuda rätt stöd till varje individ för att närma sig självförsörjning. Båda dessa uppdrag är lika viktiga, går hand i hand och bör inte särskiljas. Socialförvaltningen bedömer att för att säkerställa en rättssäker och effektiv handläggning av ekonomiskt bistånd är tillgången till säker information direkt från Arbetsförmedlingen avgörande. Att handläggningen blir korrekt, att felaktiga utbetalningar undviks och att individen får ett snabbt svar i en utsatt situation väger tyngre för att kommunernas socialtjänst ska få ta del av informationen än utredningens argument emot. Det gynnar även individen att inte själv behöva vara den som förmedlar information och dokument mellan de två instanserna.

De uppgifter, utöver de som utredningen föreslår, som socialförvaltningen menar behöver ingå i uppgiftsskyldigheten finns sammanställda i en hemställan⁹ framtagen av Sveriges kommuner och regioner 2023.

Avslutande kommentarer

⁹ [Ökad tillgång till information från Arbetsförmedlingen genom SSBTEK](#)

Avslutningsvis vill socialförvaltningen framhålla att förslaget om bidragstak och förslaget om andra begränsningar i försörjningsstödet möjligen kan stärka de ekonomiska drivkrafterna att arbeta för vissa biståndsmottagare, men för de flesta biståndsmottagare handlar det snarare om att förutsättningarna eller möjligheterna att få ett arbete saknas.

Socialförvaltningen anser att fokus snarare borde läggas på tillgången till relevanta insatser och åtgärder som rör alla biståndsmottagare. Ensamstående biståndsmottagare utan barn är den största gruppen biståndsmottagare¹⁰. Trots det påverkas den målgruppen inte alls av förslagen som utredningen lämnar.

Förslagen tar sikte på barnfamiljer och riskerar att försätta redan utsatta barn i en ännu sämre situation. Barn som växer upp i ekonomisk utsatthet får inte bara erfara materiella konsekvenser utan även deras möjligheter inom andra områden kan påverkas. Det kan exempelvis leda till utanförskap, svagare skolprestationer, psykisk ohälsa, samt risk för skadligt bruk och beroende samt kriminalitet i vuxenlivet. Forskning visar att livsvillkoren för barn som växt upp i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd har i högre grad påverkats negativt, inte bara i jämförelse med befolkningen, utan även i jämförelse med barn som växt upp i familjer med låga inkomster.

Socialförvaltningens kontorsutlåtande översänds till kommunstyrelsen som svar på remissen.

¹⁰ [Statistik om ekonomiskt bistånd 2023](#)